

Nefnda- og greiningarsvið Alþingis

Reykjavík, 14. mars 2023

Meðfylgjandi er umsögn UN Women á Íslandi um
aðgerðaáætlun gegn hatursorðræðu 2023-2026 (þingsályktunartillaga)

Virðingarfyllt,
f.h. UN Women á Íslandi

Stella Samúelsdóttir,
framkvæmdastýra

UMSÖGN UN WOMEN Á ÍSLANDI

um

tillögu til þingsályktunar um aðgerðaáætlun gegn hatursorðræðu 2023-2026, 795. mál.

UN Women á Íslandi er ein þrettán landsnefnda UN Women Stofnunar Sameinuðu þjóðanna um jafnrétti og valdeflingu kvenna. UN Women á Íslandi styður tillögu forsætisráðherra til þingsályktunar um aðgerðaáætlun gegn hatursorðræðu og fagnar jafnframt því að það standi til að taka þetta mikilvæga skref með þessum hætti.

Stöðugar fréttir af auknu hatri og óþoli í garð jaðarsettra hópa á Íslandi eru alvarleg teikn á lofti og gríðarlega mikilvægt að bregðast við því af fullum þunga. Eitt allra mikilvægasta vopnið sem samfélagið hefur gegn fordómum, mannvonsku, fáfræði og hatri er aukin fræðsla, upplýst umræða og samheldni samfélagsins um að standa vörð um ákveðin gildi á borð við jafnrétti, frelsi og mannréttindi. Ísland er fremst á meðal þjóða sem sett hafa mannréttindi sem leiðarstef í innanríkis- og utanríkisstefnu sinni. Það var meðal annars þess vegna að UN Women á Íslandi ákvað að FO (Fokk ofbeldi) herferðin 2022 yrði eyrnamerkt hinsegin sjóði UN Women á heimsvísu. Þannig vildi íslenska landsnefndin varpa ljósi á stöðu hinsegin fólks á heimsvísu og safna mikilvægum fjármunum þeim til handa, en á sama tíma freista þess að hreyfa við hlutum hér á landi. Enda hafði umræðan um bakslag og hatursorðræðu verið mjög áberandi á árinu. UN Women á Íslandi hóf undirskriftaráttak í því skyni að hvetja almenning til að taka skýra afstöðu með réttindum hinsegin fólks og skora á íslensk stjórnvöld að bregðast strax við því bakslagi í hinsegin baráttunni sem skotið hafði rötum í okkar góða samfélagi. Þannig vildu samtökin þrýsta á og minna íslensk stjórnvöld á þá ríku ábyrgð sem þau bera í því að tryggja að löggjöfin sé verndandi fyrir jarðsetta hópa ásamt því að stuðla að forvirkum aðgerðum og setja raunverulegar fjárhæðir í fræðslu og upprætingu haturs í samfélaginu. Í áskoruninni sem yfir þúsund einstaklingar skrifuðu undir á stuttum tíma hvöttu UN Women á Íslandi íslensk stjórnvöld sömuleiðis að halda áfram að beita sér fyrir á alþjóðavettvangi að aðrar þjóðir taki sér Ísland til fyrirmyndar og tryggi hið minnsta lagaleg réttindi hinsegin fólks og beiti sér fyrir félagslegum réttindum sömuleiðis. Í nóvember afhentu samtökin svo forsætisráðherra undirskriftirnar og var ljóst að ráðuneytið var þá og er áfram staðráðið í að ná utan um þennan útbreidda vanda.

UN Women á Íslandi fagna því þessum drögum að þingsályktunartillögu af öllu hjarta. Ályktunin er yfirgripsmikil en raunhæf og standa vonir til þess að tímaáætlun hennar geti vel staðist. Það er sérstaklega mikilvægt að beina eigi ljósi að aukinni fræðslu innan kerfis og utan og að fræðslan eigi að vera aðgengileg og auðfundin. Sömuleiðis er mikilvægt að gera eigi tilraun til að ná betur utan um stöðu mála með aukinni öflun gagna og tölfræði. Þannig skiljum við og skynjum betur umfang vandans. Í ljósi þess hve eldfim umræðan er um mörk tjáningarfrelsis og hatursorðræðu telja UN Women á Íslandi þó afar mikilvægt að unnið verði að því að skilgreina verknadinn nákvæmlega svo sameiginlegur skilningur á vandanum sé til staðar. Annars er sjálfhætt að umræðan komist ekki upp úr þeim skotgröfum sem raunin hefur verið síðustu árin. Þar sem hatursfullir einstaklingar skýla sér á bakvið tjáningarfrelsi og hugmyndir um hatursorðræðu eru gjarnan afbakaðar í því skyni. Það er gríðarlega mikilvægt að vernda jaðarsetta hópa í samfélaginu og tryggja þeirra frelsi til að vera hluti

af samfélaginu, án þess að þurfa að þola stöðugt hatur eða fordóma. Það er því mikilvægt að hatursorðæða sé skýrlega afmarkað lögræðilegt hugtak. Þrátt fyrir að ýmsar lýsingar á hugtakinu liggja fyrir. Því hatursorðæða getur haft gríðarlega alvarlegar afleiðingar, hvort sem er fyrir þann einstakling eða hóp sem verður fyrir henni eða samfélagið í heild.

UN Women lýsa þó áhyggjum af því að þeir fjármunir sem eyrnamerkir eru áttakinu fyrir næstu þrjú árin séu ekki nægjanlegir til að ná tókum á þeim samfélagslega vanda sem virðist grassera um þessar mundir í samfélaginu okkar. Enda er ályktunin gríðarlega yfirgripsmikil og virðist ná til allra þeirra þátta sem UN Women á Íslandi hefðu talið að sé mikilvægt að ná til. Hvort sem litið er til þátta er lúta að löggjöfinni, félagslegum þáttum eða fræðslu.

UN Women á Íslandi mun áfram fylgjast vel með framvindu þessa mikilvæga máls. Samtökin eru sömuleiðis boðin og búin til að veita stjórnvöldum leiðsögn, aðhald eða hvaðeina sem vantar til að þoka málinu áfram. Grundvöllurinn til þess að hægt sé að tryggja framvindu málsins er nægjanlegur mannaflí, fjármagn og sameiginlegur vilji samfélagsins til að ná utan um vandamálið. Náist það markmið, er til mikils unnið fyrir framtíðarkynslóðir og mannréttindi í landinu. Því opið, frjálst og mannúðarmiðað samfélag þar sem jafnrétti og mannréttindi eru virt er það sem UN Women hafa barist fyrir frá upphafi og mun áfram berjast fyrir, um ókomna tíð.